

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Concionum R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu, in
quadragessimam. Tomus ...**

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1715

In Feriâ quartâ Cinerum: De Mortis memoriâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69027](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69027)

IN
FERIA QUARTA
CINERUM
CONCIO.

DE MORTIS MEMORIA.

Memento homo quia pulvis es, & in
pulverem reverteris.

HACILS sit istuc meminisse, Chri-
stiani Auditores, dum tam re-
cens, tam acerbum, tam luctuo-
sum oculis nostris obversatur
humanæ fragilitatis documentum. Sacra
hæc Basilica, quæ ante tres dies tota erat in
suavissimo suo antistite lugendo, in solven-
dis ejusdem funeri justis, lugubri ornatu ac
ferali pompâ ad futuræ mortis memoriam
animos nostros multò facilius revocet quàm
mea qualiscumque oratio. Pastorem illa de-
siderat divino prorsus sibi donatum mune-
re, ac pro mortali conditione, terris ere-
ptum. Non generis nobilitas, non splen-
dor dignitatis, non Sacerdotii sanctimonia,
non ingenii robur, non naturæ bonitas, non

*Domin. de
Perefixe Ar-
chiep. Pari-
sienf.*

A 2

ani-

animi virtutes, animi, inquam, benefici, recti, religiosi, ab omni arte & furo longissime remoti, nihil horum omnium prohibere valuit quin is ineluctabili fato concederet & sedem Gallicanæ Ecclesiæ celsissimam, cum sepulchri squalore ac pulvere commutaret.

Vos, Canonici venerabiles, quorum ille Princeps dignissimus erat & caput, ad quos, pro jure vestro, spiritualis ejus potestas jam rediit, & agnoscimus cœu Pastores ac Patres totidem, vos, quorum nutu & auctoritate in hunc suggestum conscendi, non obliti estis (& an potestis unquam oblivisci?) cuncta benevolentia ac præclaræ de vobis opinionis, cuncta fiduciæ data ab eo, ad extremum usque spiritum, testimonia, quæ dolorem eò magis augent vestrum, quò jacturam factam à vobis magis intelligitis, ac tanti præfulis memoriam reddunt longè multo chariorem.

Verum enim verò postquam est pietati gratique ac memoris animi officio satisfactum, aciem mentis in nosmetipsos reflectere jam nos convenit, Auditores Christiani; atque ut fructum aliquem ex tam piâ, tam sanctâ morte percipiamus, tumuli, quo conditus jacet, pulvere, sacro pulveri, quo Christianorum trons aspergitur, adjuncto, vitæ sanctioris ex utroque perquam utile documentum sumamus. Hæc enim est terrestris mortalium fors, hæc meta consiliorum omni-

omnium, hic mundanae cuiusvis dignitati positus terminus; haec unica & gravis cogitatio, nunquam nobis ex animo dimittenda.

Memento homo quia pulvis es & in pulverem reverteris.

Memores estote, quicumque tandem estis, divites aut egeni, summi aut infimi, Reges, aut Regum imperio subiecti; uno verbo, mortales universè ac privatim omnes, memores estote, pulverem esse vos ignobilem, & eundem in pulverem aliquando resolvendos. Injucunda quidem vobis erit ejusmodi cogitatio, offendet vos, turbabit, afflictabit: verùm sanabit illa offendendo; turbando & afflictabando salutaris erit; atque è salutari fiet fortatse non tolerabilis modò, sed & jucunda vobis & accepta. Ut ut est, quas illa opportunitates, quae bona habeat adjuncta sibi, hodie ostendere, hincque concionum mearum curriculum auspiciari constitui. Supreme hominum procreator, idem ac parens, Deus, qui sacri Vatis os, manare unde oportebat sanctissima divinae tuae legis oracula, candenti diceris mundasse carbone, fac, ut linguam meam pariter mundatam, concreditum à te munus dignè hoc loco sustineam. Remove à me quaecumque sunt ab spiritu tuo aliena; cogitationes alias nullas injice, quam quae sunt ad permovendum, persuadendum, convertendum accommodata. Eloquentiam suppedita qualem habuit gentium Apostolus, non

vanam ac futilem, quæ id unum spectet, humanam ut alat curiositatem; sed eloquentiam christianam, quæ ab Evangelio tuo vim suam omnem dum trahit, aversos à te stimulat, pungit, expugnat, divinæ tuæ legis iugo submittit. Fac Auditorum animos paratos nanciscar, ad excipiendos lucis radios, queis oratorem tuum collustrare libuerit; atque ut mihi propositum nihil esse debet, præter æternam eorum salutem, fac verba dum faciam, sincero teneantur tantæ rei desiderio; ea siquidem est ad cœlestes omnes gratiæ quæ satus accipiendos, maximè necessaria præparatio. Istuc abs te, Domine Deus, Beatâ Virgine opitulante, & illis & mihi postulo atque oro. *Ave Maria.*

EST inter sapientes, etiam ethnicos, recepta sapientissima vox, insignem vivendi scientiam, scientiam esse moriendi; nec fieri omnino posse, ut se quis præscriptis contineat officij finibus, solidæque virtuti adhærescat constanter, ni se moriturum, secum ipse crebrò reputet. Hominum autem vitam, aut ea potius omnia, quæ in hac mortali vitâ tum ratione, tum fide perficiuntur, ad tria reperio potissimum revocari; ad cupiditates, ad deliberationes, ad actiones. Sunt nobis cupiditates temperandæ; sunt consilia capienda; sunt officia obsequenda. In his vertitur humanæ vitæ ratio.

Hoc

Hoc est enim omnis homo; homo, inquam, Eccles. 21.

rationis ac fidei compos christiana: sunt cupiditates temperanda, cohibendis videlicet turbatis & efferis earum motibus, atque ex rationis praescriptione moderandis: sunt consilia capienda, atque ita capienda, ut errores caveantur, qui ea comitari, &, quae consequi solent, causa poenitendi: sunt officia obeunda, animoque obeunda alacri ac prompto. Ad ea autem cuncta perficienda mortis memoriam satis esse contendo, ac tria dico, quae, quia totidem erunt concionis hodiernae partes, diligenter à vobis percipi velim. Praesentissimum est ad sedandas cupiditates remedium, mortis recordatio; hoc primum; regula tutissima est ad ineunda & constituenda consilia nostra omnia, mortis recordatio; hoc alterum; ad torporem & socordiam nostram in virtutum studio excitandam, via est & ratio certissima, mortis recordatio; hoc tertium erit concionis caput. Quae ut expediam, docere consilium est, quanta vis in illis insit verbis, *memento homo quia pulvis es &c.* Cæco abreptus appetitionum æstu, Christiane Auditor, videris tibi ipse nonnunquam ambitionis & cupiditatis tuae haud satis potens; *memento*, ac tecum reputa, quid rei sit ambitio, quid cupiditas hominis morituri. De gravissima re deliberas, nec satis vides, quid factò tibi sit opus; *memento*, ac tecum re-

A 4

puta,

puta, quid statuere conveniat hominem moriturum. Tædio sunt & labori, Christianæ Religionis munia, iisque negligenter fungeris ac gravatè; *memento*, ac tecum reputa, morituri hominis quanti intersit eadem ritè exequi. En fructus christianis omnibus ex mortis meditatione colligendus, eritque hodiernæ concionis argumentum.

PARS I.

UT sedentur appetitus nostri, noscendi primùm illi sunt probè, Quam in rem, auctore Chrysostomo, tria potissimùm cognoscenda; nimirum vanos, insatiabiles, & injustos eos esse. Sunt vani quoad res illas attingunt fragiles & caducas, quibus adherescunt. Insatiabiles & immensi, atque adeò neque expleri ipsi unquam, neque explere nos valent. Injusti denique, dum cæcatis, vanaque sui opinione tumentibus persuadent, ut secernant se, & supra cæteros mortales attolant. In iis quippe, si Chrysostomo fides, posita est humanarum appetitionum intemperantia. Igitur re nobis aliquâ opus erat, quæ illarum impetus & inordinatos comprimeret motus, earumdem patefactâ vanitate; quæ eas, supremæ cuiusdam necessitatis legi cum subiceret, certis intra nosmetipsos cancellis, nobis etiam nolentibus, includeret, remotoque discrimine omni, ad modestiam, hoc est, ad æqualitatem illam compelleret, quæ est à DEO
pri-

primitus inter homines constituta; cogerét-
que quicumque tandem simus, non arroga-
re nobis indebita, & mutuæ charitatis offi-
cia, quæ debentur, in alios haud ægrè con-
ferre. Hi sunt enim, Christiani Auditores,
fructus mirifici, quos edere solet mortis co-
gitatio, pectoris intima Deo pungente. At-
tentos vos, quæso, præbere, & colligite dili-
genter quæ ad mores vestros informandos
sunt dicturus. Vanas esse dixi cupiditates
nostras, quod ut cognoscatur, satis fuerit ea-
rum rerum ad quas applicant sese & adjun-
gunt, vanitatem percipere. Hoc unum re-
stinguat necesse est incendium illud humano
in pectore ab iis excitatum; atque istuc
ipsum, gravissimum est documentum quod
traditur in libro sapientiæ fateamur enim,
Auditores Christiani, quanquam non sine
pudore, quandiu terrenis opibus magni
quiddam inesse videtur, & id ponimus ve-
lut certum, vix facere possumus, quin ea-
rum amore teneamur, atque adeò consec-
temur cupidissimè. Quæcumque tandem ra-
tio contra pugnet, quæcumque id lex veter;
quæcumque conscientia ac Religionis vox
deterreat, vincit cupiditas, & lenocinantis,
fallacisque boni specie occupati, aliâ quavis
omissâ cogitatione, blandis, quibus trahi-
mur, illecebris totos nos permittimus. Si
naturæ obluetamur pravitati, si, DEO ut
obtemperemus, debellamus nosmetipsi, ne-

cessitati victoria illa tanta debetur, non voluntati. Manet semper cupiditas, falsaque, in qua versamur, opinio, bona illa, quæ tantopere expetuntur, vera esse, beatos efficere posse, infinitam illorum nobis injicit cupiditatem; lætitiâ effert, cum possidentur; exanimat amittendi metu. Jacemus in more cum pauca, gratulamur nobis cum plurima suppetunt; cum elabuntur è manibus, angimur, conturbamur, despondemus: unde hoc autem? quia videlicet vanis imaginibus delusa, ac depravata mens, opes nobis ostendit, ut vera ac summa bona, è quibus summa hominum felicitas pendere videatur. Nulla animum ab iis abjungendi certior ratio ac via, inquit Chrysostomus, quam si ab insito errore deducamur. Cognitâ enim rerum humanarum vanitate, facile, inò suapte sponte ac veluti naturâ, earum amorem animus exuit. Nulla jam avaritiæ, nulla ambitionis in nos est potestas. Adeò non acres sumus in consecrandis terrestribus bonis, vias illorum omnes cum obliquas tum illicitas ineundo, ut perspectâ illorum inanitate, vix à nobis impetremus, ut ad avitas legitimâsque possessiones tuendas, partem aliquam curæ nostræ derivemus. Quoniam videlicet persuasum nobis est, mundanas omnes facultates, vix hominum curâ & cogitatione, ne dum studio, dignas esse. Unde autem persuasio illa salutaris? ex piâ mortis
con-

consideratione. Docet enim mors, ut animadvertit Chrysostomus, idque argumento aperto, in ipsosque etiam oculos incurrente, quas adamamus, humanæ res, quàm pro nihilo sint habendæ. Mors sola istuc fatetur. Cætera omnia nobis imponunt, fucumque faciunt. Mors sola speculum est minimè mendax, in quo perspicimus quàm instabiles, quàm fragiles & caducæ sint terrestres fortunæ; quod errores nostros omnes eripit; quod fascinantei mundi amorem animis excutit; quod ex ipsâ sæcuali caligine cæcisque tenebris affatim haustam spargit lucem, & in sensus mentemque nostram penitus immittit. *In illa die* (ita spiritus sanctus de profanis mundi amatoribus) *in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.* Dies illa, quam nobis fingebamus, velut obscuram & cæcam noctem, suâ illos luce complebit, discussaque caligine, veritas emersa sese invitis obtrudet. Credere tunc desinent, quæ semper numeraverant in veris. Videbunt ad eam usque diem invisâ. Quæ faciebant plurimi, quæ attonitos eos habebant, ea despicient, ea erubescunt; adeò ut eorum in mente generalis fiat rerum quasi conversio, ad quam hi partim admiratione, partim metu ac pavore hæreant defixi. Vanæ illæ opiniones, quas de mundo falsaque habebant ejus felicitate, continuò delebuntur, imò penitus evanes-

Psal. 145.

nes-

nescunt. *Peribunt omnes cogitationes eorum.* Quoniam pravæ eorum cupiditates haud aliâ re nituntur, quàm ipsorum cogitationibus, hæque, quemadmodum Propheta loquitur, sunt aliquando *peritura*; ita & illæ pereant necesse est. Quasi dicat, extinguetur obstinatus ille crescendi ardor, immane illud ditescendi studium, quo tenentur; quoniam cernent clarâ sub luce (*in illa die*) quàm nugatoriæ sint res illæ omnes, ne dicam, velana. Quid autem allequimur crebrâ mortis commentatione? fatalis horæ molestiam anticipamus; non expectamus dum peractâ scenicæ ætatis fabulâ, aperiat se vel invitis illud mundanæ vanitatis mysterium; evolvimus ipsi nobis atque explicamus. Cum enim luridam mortis imaginem tanquam in tabulâ contemplor, humana omnia eodem loco posita & locata videntur, quo mors mihi illa eadem spectanda proponet. Idem de iis iudicium fero, quod seram morti proximus. Eadem, ut tunc, despicienda jam duco; eadem, ut tunc, adamasse jam pœnitet; cæcitatem, ut tunc, jam meam deploro. Exinde appetitiones restingui; frangi cupiditatem; caduca illa ac mobilia bona negligi; aliquo in numero non putari. Quid multa? rerum omnium amorem abjicio, ut pote quas vi ac necessitate sentio brevi excutiendas. Hac arte cupiditates frænebat suas Vates sanctissimus:

mus: hac egregiam illam mundanæ gloriæ
 contemptionem alebat ac despicientiam, ad
 quam pervenerat mediâ in Aulâ. A Deo
 videlicet in beneficij petebat & gratiæ loco,
 ut constitutos vitæ suæ terminos sibi osten-
 deret. *Notum fac mihi, Domine, finem* Psal. 38.
meum; ut nosset, quàm exiguus sibi cursus
 conficiendus restaret, sed notitia, quæ in a-
 ctiones factaque ipsa redundaret. *Et nu-* *ibid.*
merum dierum meorum, quis est, ut sciam
quid desit mihi. Dubium quippe illi non
 erat, quin cogitatio hæc una, moriendum
 mihi est, acerrimas restingueret ipsius cupi-
 ditates. Et verò, addebat is, perquam an-
 gustos vitæ meæ cancellos circumdedisti.
Ecce mensurabiles posuisti dies meos. *ibid.*
 Unde fit, ut quidquid sim, quidquid esse aut cupi-
 am aut sperem, Domine Deus, sit *tanquam* *ibid.*
nihilum ante te. Mihi quidem nihilum
 istuc, non nihil est, imò omnia. Verùm
ante te eadem hæc omnia ad nihilum illud
 redire tandem necesse est, cum eo quasi
 permisceri atque confundi; morsque quæ
 inevitabile vivi hominis fatum est, è bonis
 & voluptatibus universis, queis perfruitur,
 ex insignibus honorum titulis, quibus glo-
 riatur, citrà ullam exceptionem, quandam
 vanitatis velut abyssum facit. *Verumtamen* *ibid.*
universa vanitas omnis homo vivens. Rem-
 adeò perspectam non agnoscit homo mun-
 danus, imò illius ignarus videri amat, attamen

mea

men liquet, ejusdem vitam, nihil præter inane simulachrum, & fugacem umbram esse. *Veruntamen in imagine pertransit homo.* Anxius is est ac sollicitus, atque, ut mundano usu venit, non usquam consistit. Sed enim omnes in partes frustra sese agit ac torquet ob ea suscepta, quæ mors disturbabit, ob clandestinas artes ac dolos, quos mors frangat; ob spes amplas, quas brevi mors præcidet; *sed & frustra conturbatur.* Opes opibus ut accumularet se ipse cruciat ac conficit; ad quem autem tot laborum fructus perventuri sint, ignorat. Ad liberos ne suos, an ad externos. Ad ingratos hæredes, an ad memores & gratos. Ad prudentes rei familiaris dispensatores, an ad homines immoderatè profusos. *Theſaurizat & ignorat qui congregabit ea.* Ita animo infederant, ita affliciebant regium pietatis illæ cogitationes, ut sedatis planè que compositis perturbationibus nemo non haberet in eo moderationis specimen & exemplum illustre. Id ipsum nobis usu venit, Auditores Christiani. Fateamur enim quod res est; si dura nobis imposta non esset moriendi necessitas, aut, si fas esset legi illi non parere, quâ naturæ tributum hoc pendere jubemur; quantumvis vanæ sint humana cupiditates, earum vanitatem nunquam agnosceremus; nunquam dimitteremus res eas omnes, quæ tam suaviter nobis

*Ibid.**Ibid.*

bis blandiuntur, & consecretamur tam cupidè. Frustrà haberentur apud nos longissimi eo de argumento sermones; frustrà colligerentur cunctæ super eâ re Philosophorum scholæ; frustrà rationibus nobiscum & argumentis apertissimis ageretur; falli nos putaremus ac decipi, disputationum subtilitate non minus inani, quàm sit ipsa vanitas persuadenda. Fides Christiana, eaque omnia causarum momenta, queis ad credendum impelli debent hominum mentes, nihil jam apud nos valerent. Excussâ humanæ fragilitatis memoriâ, quæ nos, heri severioris ritû, in officio continet, in sapientiæ laude poneremus, desiderijs nostris obsequi; in certis numerarem ac veris, fucata & falsa mundi bona, nostraque à nobis ipsis desciscens ratio, jam inciperet cum cupiditate conspirare: at cum dicitur, moriendum nobis esse; cùm istuc taciti nobiscum agitamus; ah! nihil habet quantumvis ingeniosus sui ipsius amor, nihil habet, quo se tueatur. Hæc illum cogitatio exarmat; agit cum illo pro imperio insita ratio; tum is fidei jugo sese volens submittit. Quam obrem? quoniam naturæ mortalis imbecillitatem quam mors non ostendit modò, sed & sensibus ipsis subjicit, diffiteri jam nequit. Notavit Chrysostomus discrimen hoc insigne, quod inter cæteras cogitationes pias & mortis, intercedit. Cur enim, quærit

san-

sanctissimus Doctor, cogitata mors mentem validius ferit? cur rerum caducarum vanitatem propius illa demonstrat & exponit, quam res aliæ quævis? quoniam cogitationes ceteræ vanitatem hanc summum testantur ac probant; mors, aut vanitas illa ipsa est, aut ejusdem effectrix & causa. Mirum igitur videri non debet, eam inesse mortivim, ut à rerum omnium studio nos abducat. Argumentatione illâ Paulus tam idoneâ, ad exuendam cupiditatum servitutem Corinthios hortabatur, & ad beatam illam libertatem retinendam, quam & volebat commendatissimam ipsis esse. *Tempus, inquietabat, breve est; quid tum inde? reliquum est ut qui gaudent tanquam non gaudentes, & qui emunt tanquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur.* Quàm hæc consentanea sunt & consequentia? imò maximè, respondet Augustinus; quoniam gaudere illum, quem mori oportet; opes possidere, quem mori oportet; coli ab omnibus, quem mori oportet; perinde est ac coli, & non coli; possidere, & non possidere; gaudere, & non gaudere; vox enim illa, mori, rerum omnium privationem infert & extinctionem; cuius hæc est proprietas divinæ rationi prorsus contraria, ut faciat nos quæ existant intueri, quasi non existant; cum Dei sit hoc proprium, teste scripturâ, *ut vocet*

ea qua non sunt tanquam ea qua sunt.

Vana non modò sunt humana appetitiones, sed, tametsi vanæ, insatiabiles sunt & immensæ. Cedo enim mihi ambitiosum hominem, qui fortunâ dulci ebrius, mundanæque gloriæ studio captus, nihil optaverit ultra objectam sibi sortem. Cedo avarum, qui parandis opibus dies noctesque intentus, aliquando dixerit, satis est. Natura, ait ingeniosè Salviânus, acquiescit in necessarijs. Utile & honestum ratio, dulce ac jucundum cæcus sui ipsius amor, superfluum & immoderatum vitiosa cupiditas consecratur. Superfluum autem illud infinitum est, cui, quantumvis interminato, fines ponit & metas mortis commentatio, ut & ipsâ in morte, nobis olim invitis, nanciscetur. Illa Ecclesiæ verba tantum usurpem; *memento homo quia pulvis es & in pulverem reverteris.* Tristem hanc sententiam ingeminem, ad eosque omnes dirigam apud quos verba facio, & suis sunt cupiditatibus mancipati, quiescent continuo vasta illa & immensa desideria quæ illos torquent, quæ expleri nunquam possunt. Iisdem verbis eos compellem, queis Judæi Christum invitant ad Lazari cadaver propius intuendum, *veni & vide* Joann. 11. *de;* ades dum, avare; urit te insatiabilis cupido, cujus ardor extingui nullâ re queat; & quoniam insatiabilis illa est, ad innumera te impellit flagitia: datum te facit, & immi-

R. P. Bourd. Quadrages. B feri

fericordem adversus egenos : in supinam sa-
 lutis oblivionem adducit : in tetrum hoc ca-
 daver oculos conjice. *Veni & vide.* Paucis
 annis emerferat ad summas opes homo, ut
 tu, repentinus; eâdem, quâ tu, infantiâ dum
 laborat, id egit unum, rem ut augetet fami-
 liarem; ut liberos beatos ac florentes relin-
 queret; huncine jam vides? vides quàm
 nudum mors fecerit & rerum omnium ino-
 pem? ubi nunc annui proventus? ubi divi-
 tiâ? ubi sumptuosa & magnifica suppellex?
 est ne jam illi quidpiam præ mortalium o-
 mnium capite vilissimo; terræ pars longa
 pedes non amplius quinque; linteum, quo
 amicitur, non prohibeturum putredinem;
 hoc tantum. Ubi nunc reliqua? en quod fi-
 gat avaritiæ tuæ metam. *Veni & vide.* Adef-
 dum homo profane, falsæ gloriæ & amplitu-
 dinis tam appetens. Tenet te constrictum,
 paulatimque exedit ambitio, quæ quoniam
 immensa est, omnes excutit Religionis sen-
 sus. Totum te una possidet, animum fasci-
 nat, nec te tui satis compotem esse permittit.
 Huc oculos tantillum adverte; contempla-
 re sepulchrum hoc. Quid inibi tueri datur?
 erat is, vir, ut tu, primarius, ac splendidus, &
 te fortasse splendidior. Natalium, ut tu,
 claritate præsignis, qui & posset summa qua-
 que spectare. Agnoscis? vides quem in
 locum mors dejecerit? vides quas ad me-
 tas, per eam, haferint altæ, quas animo vol-
 vebat,

vebat, cogitationes? vides magnis ut ejus consiliis eadem illuserit? en unde temperes ac modereris tua. *Veni & vide.* Ades dum pravis mundi legibus addicta scemina, ades dum. In molli tota es corporis obsequio; tibi nulla potior quam formae fragilis cura; &, quoniam studium hoc plus aequo immoderatum est, pudendam in te molliem fovet; placendi desideria excitat haud satis pudica; innumeras cum flagitijs, tum publicae offensionis occasiones & causas praebet. *Veni & vide.* Erat illa in primaevo, ut tu, juventutis flore; erat, ut tu, mundi amores ac deliciae; tam ingeniosa, tam expetita, tam gratiosa cunctis ceteribus, tam perditae, quam tu, amata. Viden illam? viden oculos exanguis? foedum os & horrendum aspectu? habes in eo unde insanum tui ipsius amorem comprimis. *Veni & vide.*

Denique injustae sunt cupiditates nostrae, seu cum praeclaram de nobis, seu cum perversam de alijs opinionem nobis iniiciunt. Mortis cogitatio intra justitiae nos fines includit, cogitque & aequos alijs esse & nobis. *Mors sola*, inquit Seneca, *jus aequum est generis humani.* Et verò cum mortis obliviscimur, & insignes quosdam, queis sumus ornati, titulos tantum spectamus, vano fulgore mentis aciem praestringente, in ijs nos amamus, circumspicimus nos magnifice, insolenter efferimus. Hinc feroces sumus at-

que elati, fastidiosi, facile irritabiles, invidi, ultionis appetentes, ad audendum quilibet projecti, violenti, iracundi. Hinc superbius alios appellamus; asperè tractamus & inclementer; facile offendimur; agrè condonamus; hunc impetimus; illum deturbamus; cedere nobis omnes volumus, fascèsque submittere; volumus, quasi pro jure nostro, nobis omnes esse obnoxios & obsequentes, dum nemini obsequimur ullà in re. Nonne hæc ipsa tam durum nunquam & gravem efficiunt dynastarum dominatum? instantem mortem assidue meditemur, brevique, eâ magistrâ, discemus, æqui in nos pariter & alios esse; discemus, ferocitatem ac fastum, fastidium & contemptum, naturam irritari facilem, livorem, vindictæ appetitum, acerbitatem, iram, violentos animi impetus dammare in nobis atque coercere. Quemadmodum igitur ad iratos maris fluctus frangendos, satis est exiguus pulvis oppositus à Deo, *hic confringet tumentes fluctus tuos*; ita impositus capiti nostro cinis, animum dum revocat ad venturæ mortis memoriam, satis est ad cordis nostri tumorem frangendum, ad motus illius omnes inordinatos coercendos, ad christianam demissionem sapientemque modestiam in nobis retinendam. Quo autem pacto? quoniam mors æquam & parem esse docet omnium conditionem, quod tam li-

ben-

Job. 28.

benter obliviscimur, & est tam necessarium, ut nobis ceteri mortales magis æquis ac facilibus utantur. Cum enim illam Salomonis sententiam retractamus, tacitéque nobiscum istuc agitamus; *unus & stulti, & meus occasus erit.* Cum illa regij Vatis verba nobis accommodamus, *dij estis, & filij excelsumnes; vos autem, sicut homines moriemini; cum in infernum,* quemadmodum scriptura loquitur, *viventes descendimus;* hoc est, cum animo & cogitatione in sepulchrum ingredimur; cum doctus cum indocto, cum opifice vir nobilis, cum servo insignis bellator permistum se videt atque confusum; eâdem se humo contegi; iisdem circumfundi tenebris; iisdem adedi vermibus; squalere eodem situ; eâdem tabe absumi; eundem denique resolvi in pulverem; *parvus & magnus ibi sunt, & servus liber a Domino suo;* hæc, inquam, omnia cum meditatur, attentiusque consideramus; homines illos, qui opinione nostrâ tantò nobis sunt inferiores; homines illos, in quos tam impotentem exercere amamus dominatum, nullâ misericordiæ, nullâ charitatis, nullâ humani usûs, vitæque politioris habitâ ratione; homines illos, quos perferre ullâ in re non possumus ac pati; quos insectamur odio tam acri & acerbo; nobis naturâ, specie, formâ persimiles, aut, si vultis, metos nos homines esse æque ac illos; morti,

Eccles. 2.

Psal. 81.

Job. 3.

iisque omnibus, quæ mortem consequuntur, obnoxios, æque ac illos; quàm diversi tunc nostri sensus! quàm diversa in animo nostro cogitationes! ex eo quippe non jam nobis ipsi usque adeò placemus; quoniam nobis ipsi magis cogniti sumus atque perspecti. Ex eo non tam superbam tenemus in eos auctoritatem, qui vel ortu ac genere ipso, vel fortunæ malignitate sunt multò infra nos positi. Quoniam videlicet si cum homine homo componatur, non videntur illi adeò inter se distare. Ex eo non tam acres jam sumus juris nostri vindices, quoniam non tam multa occurrunt quæ debita nobis esse judicemus. Ex eo non tam graves nobis apparent illatæ nobis injuriæ, nec tam obstinatè satisfactiones exigimus immodicas; quoniam aggressori seu vero, seu credito, non usque adeò superiores nos esse, animum, ut aliàs, inducimus, & nullâ non in re concedendum nobis ab eo & obsequendum. Mansuetudo, modestia, comitas, obsequium, patientia ex eo jam elucet in nobis. Illis misericordes nos præstamus; hos officijs antevertimus; alios partim excusamus, partim sublevamus; bene de alijs meremur; nobis omnes benefactis obligamus. Hi sunt nimirum salutiferi meditatae mortis fructus. Non est ulla sedandis appetitionibus nostris medicina præsentior, ut & regula certior, ad quam eonsilia nostra omnia exigamus.

QUAN

QUANTACUMQUE mentis acie ac robore PARS II.

ceteris mortalibus superiores videri velimus, Christiani Auditores, constat, testante scripturâ, *cogitationes nostras timidas, incertamque providentiam nostram omnem esse.* Sap. 9.

Cogitationes mortalium timide & incerta providentie nostræ. Timidæ sunt cogitationes nostræ, inquit Augustinus in hunc locum, quoniam in ijs ipsis actionibus nostris quæ ad salutem pertinent, sæpe ignoramus an rectissimum, imò an rectum etiam consilium inierimus; nec satis dilucidè res perspiciuntur, ut rectè veræ falsis, multò minus certò dijudicari & distingui à nobis queant. Hinc quantumlibet acuti simus ac perspicaces, haud sine causâ, ne in errorem abducamur, formidamus. Fieri siquidem potest ut via quam sumus ingressi, quantumvis directa nobis videatur, talis reipsâ non sit; nec prohibet lumen quod pertenuè præfert insita ratio, quin funestis ijs erroribus simus obnoxij, quos Paulus avertere studet, dum nos admonet, *ut salutem cum metu ac tremore operemur.* Phil. 2. *Cogitationes mortalium timide.* Ut timidæ mortalium cogitationes, ita incerta ibidem dicitur eorum cautio & provisio. Etenim cum res futuræ non pendeant à nobis, solique Deo sint cognitæ, quantacumque cautionem adhibeamus, semper dubium est nobis & incertum, id quod aggredimur quanquam animo in spe-

ciem bono ac pio, rectène suscipiatur an se-
 cus; an id, facinus sit, cujus aliquando pœ-
 nitere nos oporteat; quòdque noxâ vacu-
 um cum credatur in vitâ, doloris in morte
 sit ac desperationis causam allaturum. *In-
 certa providentia nostra.* Sors utique ca-
 lamitosa, quam mortalium sapientissimus,
 ut fatalem olim deplorabat peccati fructum.
 Næ ille igitur rebus nostris optimè consu-
 luerit, qui viam invenerit ac rationem, quâ
 dubitationes eximantur anxix & acerbæ;
 quâ incertæ pellantur formidines, humane
 mentis tranquillitati tam contrariæ; quâ,
 quoties christiani hominis officia aguntur,
 in id, quod tutum est consilium semper in-
 clinemur; & in multis, quæ cum salutis
 studio jugata sunt atque connexa, errori pa-
 riter ac pœnitentiæ locus præcludatur. Sic
 autem statuo, nullam ad id perficiendum
 viam ac rationem, memoriâ mortis, aptio-
 rem esse. Quid ita? quoniam illius ope
 privatim nobis accommodamus, idque vi-
 vidâ sub imagine, commune omnibus fa-
 tum, finemque ultimum, quem nobis ante
 oculos animosque nostros in omni delibe-
 ratione habendâ, ut solidam actionum no-
 strarum regulam proponere nos oportet; &
 liquet, assiduâ hujus exercitij frequentatio-
 ne, occurrere cunctis anxietatibus, angoribus-
 que animi, qui consilia alioqui nostra con-
 sequi possent. Cùm vita nobis ordinanda
 neces-

necessariò & divinâ lege temperanda sit, quid est hac Christi doctrinâ ad fingendos & informandos mores, & nativam imbecillitatem, variòsque casus sustentandos accommodatius? adeste animis.

In rebus ritè statuendis & decernendis semper inspiciamus oportet in finem illum ultimum, qui est omnium norma; atque adèd ad quam dirigi suscepta nostra omnia debent, velut lineæ totidem ad centrum. Cùm finem ultimum dico, nihil aliud intelligo, quàm supremum illud bonum unice necessarium; æternam illam animæ nostræ salutem, cujus cogitatio nunquam est dimittenda nobis, & è qua actiones nostras omnes pendere necesse est atque proficisci. Istuc axiomatis genus est quoddam apud omnes doctrinæ Christianæ magistros indubitatum, & principium receptum universè. Arenim fieri potest, ut oculos nunquam dejiciam à re tam remota à sensibus; ita me factaque omnia circumspiciam, ut eorum quodque quæ feratur, non dico ad finem proximum, quo movemur ad agendum, sed & ad communem, magisque remotum finem, quò contendere nos omnes oportet, observem? id perficies utique, Christiane Auditor, si mortem intuearis accernas, quasi præsentem; si futuram multò ante provideas. Nobis quippe, vel invitis, mors reducit in memoriam, quæ eam consequitur,

æternitatem. Revocat illam, & caligantibus mortalium oculis, ceu lucis radium obtudens, radium, inquam, vividum, & in animos nostros se fundentem, quo quidquid in factis inest nostris, cum boni tum mali, certi aut periculosi, utilis aut noxij, profert in apertum.

Etenim cum penitus insidet hæc cogitatio, moriendum esse mihi, iudicio jam saniore cuncta ponderare incipio atque æstimare. Innumeris erroribus expeditus, quos mors, quos æternitas depellit, quicumque casus inciderit, perspicio longè clariùs ac promptius, quod me à fine avertere ultimo, aut ad eum nitenti præsidio esse potest. Id autem ubi primùm intueor, non jam animi pendeo in ijs constituendis, quæ mihi vel fructuosa sunt in salutis semitâ ingredienti, vel perniciosa. Jam nihil hæsitans ita pronuntio; hoc mihi exitiosum est, hoc utile; hoc me objiciet peccandi periculo; hoc me æternum ad interitum deducet; ac quoniam exitiosum est, abdicare; quoniam utile est, admittere; quoniam periculosum est, formidare; quoniam perniciosum est, declinare me decet atque averfari. Remove mortis memoriam, ultimi finis cogitatio mentem non nisi levissimè afficiet, nec prohibebit illa, quin ad scopulos offendam innumerabiles, permultisque in rebus misère prolabar. Quotidianum hoc est. At cum
mot-

mortem, &, quæ ab ea sejungi nequit, æternitatem meditor, mentem percutit universam salubris hæc cogitatio, atque ita percutit, ut à beato illo fine, propter quem sum à Deo conditus, deduci jam nullo pacto, atque averri possim. Adminiscetur ille, velim, nolim, ad ea omnia quæ molior, ad utilitates omnes, ad jus omne quod persequor; & quia finis ille ultimus, ita nobis admotus, certa regula est, quâ mala homini vitanda, & quærenda bona metienda sunt, mortis commentatio, mihi Christianæ sapientiæ fit principium ac fons. *Utinam saperent & intelligerent, ac novissima providerent!* Deuter. 32.

Et verò cur Paganis ipsis tam religiosa fuisse dixerò majorum sepulchra? cur coibant ad illa subinde quasi responsa perituri? cur in bellicis pactionibus, gravioribusque negotijs capita ibi conferre, ac consultare solebant? habebat ille mos superstitionis quiddam. At superstitio illa, inquit Clemens Alexandrinus, nascebatur ex arcano quodam rationis & religionis instinctu. Sentire illi videbantur, consilia sua omnia, citra mortis recordationem, nec satis, nec constanter, sana esse posse. Inde est, quod ad conventus illos suos, non amœnitates locorum, & voluptati dicatas sedes, sed lugubria mœroris & lachrymarum domicilia sequebantur; quoniam ibi, teste Salomone,

mone,

Eccles. 5.

mone, admonente tumulto, mortales nos cum meminerimus, ad deliberandum sumus & ad capessenda consilia magis idonei, *Illic enim finis cunctorum admonetur hominum.* Quod in more positum fuit apud ethnicos, in rem vertamus & utilitatem nostram, fide Christi quod pravi inerat, prius corrigente & emendante in melius. Nulla dies, Auditores Christiani, vobis abeat, quâ cum Deo, quâ vobiscum ipsi, ut ita loquar, non consulteris. Nunc de vitæ deligendo statu; nunc de familiæ administratione; jam de bonorum vestrorum usu; jam de dispensatione munerum; de modo licitis voluptatibus ponendo; de ordinandis Christianæ pietatis exercitijs; de constituendâ vivendi ratione, tum vobis, tum alijs, quorum salus vestræ curæ tradita est atque commissa. Væ enim nobis, si hæc omnia fortunæ mandamus & casûs temeritati, nec ullo impellimur ad agendum sanctioris sapientiæ ac regulæ non fallacis momento. Frustrâ caufabimur obtusam mentis aciem, quæ in tumultuosâ sæculi vitâ cernere non valuerit, quid esset ipsi tandem eâ super re restrictè præfiniendum è veræ sapientiæ nutu. Futilis apud Deum fuerit ista excusatio, cum id sit in nostrâ potestate positum; quod quàm verè à me dicatur cognoscite per vos ipsi. De eligendo deliberatis certo vitæ statu? illum eligite ut aliquando morituri; &

& crescendi studio iter altius non jam affectabit. Agitur de temperando bonorum vestrorum usu? illum temperate ut brevi, quoniam mori vos oportet, eadem amissuri; nec vos amplius atctos inter avaræ tenacitatis terminos immane teneat divitiarum studium. Utilitatis, lucri, quæstus certa spes vobis proponitur? perpendite illa ut ad calculos certò à Deo vocandi; ut certò olim morituri, nec jam quicquam tentaveritis ex sequiore mundi sapientiâ, contra rectas conscientiæ leges. Vobis negotium est & controversia transigenda? utrumque eo pacto transigite, quo transactum velitis, si nunc sit discedendum è vitâ; nec jam obstinatio aut superbia feterit ut justitiæ à vobis & charitatis christianæ officia desiderentur.

Sic habetote, Auditores Christiani, nihil fore vobis amplius metuendum; sola mortis recordatio errores vestros emendabit; anticipatas eripiet opiniones; sustinebit præproperam mentis celeritatem; desideria compescet; adversus innatam levitatem animum firmabit. Nónne istuc ipsum est quod sanctos quosque semper in vias illas egit directas, quibus ingressi sunt sine errore, sine casu & prolapsione ullâ? nónne istuc ipsum ad consilia eos impulit, iudice mundo, malefana, sed quæ totidem erant excellentes Evangelicæ sapientiæ fructus? nónne istuc ipsum fecit, ut amplecterentur
vitæ

vite instituta laboriosa, abjecta, nulli non contraria naturæ propensione; in quibus solius gratiæ cælestis erat eos prohibere à lapsu? viæ illæ, quas tenere eos oportebat ad salutem adipiscendam, abdita erant & mortalium oculis impervia divinæ prædestinationis mysteria. At enim mysteria illa aperiebant se sensim mortem intuentibus: Semita, quam insistebant, interclusa periculis erat, suberant laquei & insidiæ quas declinarent, (sunt enim ubique) sed tutos eos præstabat mortis cogitatio; & est in vobis, in meque pariter situm, ut eodem, si volumus, bono perfruamur.

Igitur, si mens heberior est, quam ut eam ducem sequamur; si multa peccamus, quæ emendari non possint ullâ arte; si nos temerè immittimus & inconsultè; si eam vitæ sortem eligimus, ad quam non sumus à Deo destinati, & in qua negat ea gratiarum auxilia, queis alio loco firmaturus esset imbecillitatem nostram; si in ea munera nos ultrò ingerimus, ad quæ gerenda non sumus idonei, & in quibus incitiâ nostrâ fit, ut tam crebrò peccemus; si affinitates jungimus, è quibus nihil præter acerbas ægritudines, similtates, intestina bella, aperta & publica divortia nascantur; si damus nos in clandestinas quasdam coitiones, quæ in pudorem, in infortunium, in perniciem ac ruinam vertant nostram; si lucri, si quæstus & com-

pendij causâ , societates inimus , quæ conscientiaë labem inferunt , quæ nobis penè omnes cæli aditus in perpetuum præcludunt, (scitis enim, Auditores, quàm vulgare sit hoc malum; & quis dicat, quot æternis sint flammis addicendi, ob inconsideratissimam hanc & dementissimam in projiciendâ libertate suâ temeritatem) hæc, inquam, omnia nobis ut eveniant, non Deo, non fato nostro tribuenda: his erat utique divino numine provisum; & quantumvis calamitosa sit humana fors, potuit nihilominus & debuit, tutari nos ac protegere mortis cogitatio. Una culpanda est humanæ mentis perversitas, quâ fit, ut relegatâ procul tam salubri cogitatione, velut molestâ nimis & acerbâ, in cunctos errores nobis ab eâ objectos miserè rapiamur. Hinc & alia manat utilitas, quæ prioris est velut consequens. Nam ut prudens sit deliberatio, occurrat necesse est molestijs, multò magis pœnitentiæ & desperationis angoribus, qui consilia possunt nostra subsequi. Neque enim, si Bernardum audimus, sapientis consilium est, quod dare potest pœnitentiæ locum. Undè autem tale ac tantum bonum petamus? quis hoc dederit, ut quoties acturi sumus quidpiam, dicere liceat, in eam sententiam concedo, cujus me nunquam pœniteat. Quod nunc facio, semper juvabit fecisse. Undè istuc, inquam, petamus?

mus?

mus? ex eo ipso quod practicam mortis scientiam appello. Quamobrem? quoniam, ut egregie disputat Augustinus, cum mors meta sit, ad quam cuncta hærent hominum consilia, indidem proficiscitur acerbissima quævis eorumdem pœnitentia. Hanc autem vitabit quisquis fatalem mortis horam assiduâ cogitatione prævertet. Quâ verò ratione? si se ipse tacitè interroget, de eo, quod nunc aggredior, quid sentiam morti proximus? quod jam jam sum facturus, an turbabit tunc temporis? an juvabit? augebitne fiduciam in Deum? an molestiam asperget? probabo, an improbabo? ad singulas enim has quaestiones præsto est in nobis generale illud quidem, at certum responsum, de quo Apostolus; *Et ipsi in nobis responsum mortis habemus.* Quando ratiocinamur ex hujus vitæ principijs, quæ nobis ipsis damus responsa, faciunt, ut præposteram ineamus vivendi rationem; eorum ut pœniteat, quæ jucunda esse debeant; in ijs nobis gratulemur ipsi, de quibus dolere nos & mœrere oporteat. Sed enim mortis meditatio, vi planè contrariâ, quam & experimur usu ipso, sensus illos omnes corrigit. Lætitiâ affert ob id unum, quod nobis semper futurum est, vera lætitiâ causa. In mœrorum nos conjicit & acerbos pœnitentiæ angotes, ob id unum, quod veri doloris & pœnitentiæ materiam esse oportet in

1. Cor. 1.

in vitâ, nec erit amplius in morte. Quândiu
sumus præsentî huic vitæ dediti, commuta-
bilis eadem est & inconstans; hodie ut dam-
nem quod sum cras probaturus. Inde est,
quod pœnitentia illa nostra promovere nos
haud valêt ad æquabilem agendi rationem,
quæ christianæ est prudentiæ veluti chara-
cter. At cum mortem recolimus nobiscum
ipfi, eandem providemus, & providendo æ-
ternos prævertimus pœnitentiæ motus, &
maleficiorum conscientias, quarum horror
idem semper manens, non sufficit solùm,
sed & potentissimam vim habet ad conti-
nendos animi nostri impetus, & prohiben-
dum, ne cæcante cupiditate & rapiente, lon-
gius, quàm par est, evagetur. Hoc autem
loco Justorum prudentia de impiorum tri-
umphat temeritate. Quidni enim his ver-
bis impium hominem compellem post Hie-
ronymum; quantumvis obduruetis in pec-
catis, homo flagitiose, quantumvis tranquil-
lus ac pacatus videri velis inter peccandum;
quantamcunque mentis firmitatem præfe-
ras & robur, cum te ad facinus perpetrân-
dum accingis, habes hoc, ut non possis in te
metipse tantillum oculos reflectere, quin
tristem hanc in te sententiam feras; longè
acerrimis difficultatibus & molestiis impli-
cabit me, saltem in morte, facinus illud quod
paro, idque infectum tunc velim, vel si mil-
lies sanguis esset eam ob causam profuti-

dendus. Scio, conari te sensum illum, quantum in te est, excutere. At enim non ignoro, istuc in te non semper situm. Scio mentem illam se se tibi objicere ingratis, vel cum maxime pugnans eam dimittere atque ablegare. Scio intervenire illam voluptatibus, mundanisque gaudijs, quibus indulges, cum tibi maxime beatus videris, molestè interpellare, turbare, magnòque emi à te falsam illam & simulatam animi, quam præsers, tranquillitatem.

Ego verò qui pavores illos tacitaque mentis tumultus propulsare amo, & amovere procul; quid ago? juvat cogitatione mortis, animum occupare, ne importunus & acer illius morsus, eam excitet in me & ingerat invito. Anxias pœnitentiæ curas & acerbitates, quæ morti comites esse solent, cogitatione præverto. Non illas rejicio ad fatalem mortis horam, sed admissas præsens in tempus, salubres illas mihi & fructuosas reddo. Juvat ijs nunc affici, ne me olim in desperationem adducant. Hoc est, volo eam me reficere cogitatione, fore ut me facti pœniteat aliquando, ne me unquam pœniteat. Ea usurpo Prophetæ verba, *circumdederunt me dolores mortis*, molestiæ videlicet, agritudines, arumnæ, angores mortis omnes me circumvenerunt & oblidant; his me tueor: his me oblecto, his me met beo, tantum abest ea ut repellam. *Quid enim*

Psal. 17.

enim mihi optatius fuerit quàm habere in me quod me mihi præstet ; quo facta mea metiar omnia ; quo funestos eorum exitus longè prospiciam ac declinem ? eo instructus præsidio, quid metuam ? quid non aggrediar ? mortis cogitationem, præsentissimum esse ostendi, ad sedandas cupiditates nostras, remedium. Tutissimam regulam ad ineunda & constituenda consilia nostra omnia ; ad torporem & socordiam in virtutum studio excitandam, viam esse ac rationem certissimam, superest ut demonstrarem.

QUEMADMODUM ex operum nostrorum PARS III.
fervore pendet vitæ nostræ sanctimonia, ita ex vitæ nostræ sanctimoniâ pendet mortis nostræ valor ac pretium. Is est, inquit Chrysostomus, naturalis à Deo præstitutus ordo ; hæc electis, citra exceptionem ullam, omnibus tenenda ratio. Ordinem illum sapinus quidam animi languor, segnisque tepor perturbare solet ; tepor toties damnatus in sacris litteris ; præstantissimorum quorumvis operum labes certissima ; operum, inquam, quæ fides imperat & Christiana Religio : adeò ut quantumvis bona sint opera illa per sese, magis nos depravent, magis Deo exosos nos reddant, ne dum sanctos, desidem vitam morte excipiente, quæ, si æternis rationibus ac supremi Judicis rigore ponderetur, non mi-

C 2

ni-

nimam formidinem nobis incutiat necesse est. Debellanda nobis est ignavia illa, quæ perniciem vel sola nobis importaverit, Vincenda illa est. Hoc agitur; hoc Christus potissimum docet; eoque doctrinam suam omnem revocasse, si rectè attendimus, videatur. Quo enim consilio descendit ad nos in terras Servator ille idem & Deus? nempe ut sacro charitatis igne, & bonorum operum studio mortalium corda succenderet. *Ignem veni mittere in terram.*

Luc. 12.

Is fuit missionis ejusdem scopus. Ex causis autem omnibus quas afferre poterat & attulit reipsâ, ad fervorem illum excitandum, cælestique face humanum pectus inflammandum, valentissimæ profectò hæc duæ sunt ac potentissimæ, quòd mors unicuique proxima sit, quòd incerta; quarum alteram velut maximum ardoris nostri incitamentum; alteram, ut vigilantia, & assidua nostræ attentioni materiam uberem, latamque segetem toties proposuit.

Sic est, Auditores; operi nos insistere oportet, & insistere eo fervore spiritus quo velut animandæ sunt actiones nostræ omnes, quoniam propè accedimus ad vitæ metam. Prima excitando torpori nostro maximè efficax causa. *Ambulate,* inquit Christus, *dum lucem habetis.* Quid ita? quoniam *venit nox quando nemo potest operari.* *Vigilate.* Quid ita? *quia filius hominis*

70a. 12.

70a. 9.

nis quem expectatis, *propè est in januis. Ne-* Luc. 19.
gotiamini dum venio, & scœnori date tradi-
 ta vobis talenta. Quid ita? quoniam *ecce* Matth. 25.
sponsus venit. Latos uberésque fructus ef-
 ferte quamprimum. Quid ita? quoniam
 messis tempus appçit. Quid his omnibus
 Christus innuit? satis per se patent hæ pa-
 rabolæ, tametsi refertæ mysteriis, nostram-
 que nobis dementiam ostendunt vel invi-
 tis; qui mortem intuentes quasi ficto &
 imaginario in recessu, quanquam *uno tan-*
tum, quemadmodum sacræ litteræ loquun-
 tur, *simus eâ gradu divisi ac sejuncti*, licitum 1. Reg. 20.
 nobis putamus, ab officiorum finibus de-
 clinare paulatim. Talis est enim cæcitas
 nostra, eaque in re situs est error, quem
 vult nobis Christus eripere. Progressus il-
 le, quem imperat, aliud nihil est, quàm pro-
 gressus in salutis semitâ. *Ambulate.* Vigi- 70a. 12.
 lantia illa, aliud nihil, quàm sedula sui ipsius
 eustodia. *Vigilate.* Negotiatio illa, aliud Luc. 21.
 nihil, quàm bonus temporis usus; *negotia-*
mini. *Lucerna ardentès*, aliud nihil, quàm Luc. 19.
 danda proximo vitæ sanctioris exempla.
Luceat lux vestra coram hominibus. Uberes
 illi fructus edendi à nobis, aliud nihil, quàm
 pœnitentiæ & sanctitatis opera. *Facite fru-*
ctus dignos pœnitentiæ. Illa faciendæ messi
 destinata dies, ille heri reditus, adventus il-
 le sponsi, nox illa apperens, ex consuetâ
 Christi loquendi ratione, symbola tantum
 erant,

erant, nec valde accersita mortis adventantis symbola. Quasi significaret Christus Servator, se, tametsi infinite sapientem, nihil quo pectus inflammaret nostrum, quo torporem excuteret, melius & prestabilius habere, quam mortis propinque memoriam.

Et verò, si Deus nobis, seu amicis, seu iratus, vitam prorogaret in sæcula; si tandiu relinqueret in terris, quandiu primos illos hominum satores ac procreatores vixisse legimus, causæ nobis utique non deessent torporem nostrum, nostram morum dissolutionem accusandi. Quantumvis remota mors esset, cum nulla non actio nostra æternitatem respiciat; cum divino semper iudicio sit obnoxia, immortalisque, si volumus, gloriæ semen, deberet illa semper digna esse Deo; quoniam famulatum se dignum & postulat Deus & expectat. Deberet digna esse promissâ à Deo mercede; &, vâ nobis, si vel tunc tam pretiosâ avi longinquitate abuteremur, atque ut sacræ pagine loquuntur, *opus Dei faceremus negligenter.*

Sed morti proximum esse, & negligentem nihilominus ac dissolutam vitam degere tranquille; metam jam penè contingere, ad quam cum est ventum, non jam sit ullus operi locus; nec laborem tamen & studium intendere; jam spectare tumulum; *quotidie quem.*

quemadmodum Paulus Apostolus, *mori*; 1. Cor. 15.
 nec citius tamen progredi ac contendere ad
 sanctitatis apicem brevi & compendiosâ vi-
 tæ ferventis viâ; istuc, Auditores Christia-
 ni, aut crassæ tantùm stupiditatis est, aut in-
 fidelitatis consummata, certè jam inchoatæ.
 Ea tamen sors nostra est, & maximè deplo-
 randa sors. *Ecce venio citò*, inquit Christus *Apoc. 22.*
 disertis verbis; *merces mea mecum est*, ut
 eam quisque pro meritis ferat. Expendite,
 quæso, sententiam. Non dicit, veniam;
 aut ad veniendum me comparo. Sed, *ecce*
venio; &, *ecce venio citò*. Matura igitur,
 concludit Deus, animam socordem com-
 pellans & lentam; matura prædas agere;
 opimas fac tibi manubias è tot piis operibus,
 quæ prætermittis, quæ negligis, quæ tibi
 perire sinis. *Accelera spolia detrahere; se- Isai. 8.*
stina prædari. Deus, inquam, in veteri no-
 vâque lege, per se ipse, Prophetarum & sa-
 cerdotum suorum ore ita nos compellat, ita
 urget; totque admonitionibus surdi, eodem
 veterno, languore eodem ac stupore, jace-
 mus defixi. Quid ita? quoniam nunquam
 satis attendimus ad angustos vitæ nostræ
 præscriptos terminos. Etenim si persua-
 sum habeamus, paucos nobis superare vi-
 tæ dies; si hanc Pauli sententiam tacitè no-
 bis accomodemus, & ita quidem, ut illa
 penitus animo insideat, *ego jam delibor, & 2. Tim. 4.*
tempus resolutionis meæ instat. Ego sum vi-

etimæ, solito libamine conspersæ, moxque
 immolandæ similis; appetit quippe tem-
 pus, quo corpus meum dissolvi necesse est;
 jam illud animo cernere mihi videor. Si
 missò Deus Angelo significet, cras affore
 tempus illud, quid, imò quid non simus a-
 cturi? quod nunc propono, Christiani Au-
 ditores, & est hypothesis duntaxat, & quan-
 quam mera hypothesis, habet tamen quid-
 dam quod vos afficit, dum verba facio,
 quod vos commovet, quod vos excitat.
 Nihil non agamus utique, & nihil non a-
 gendo, vicem insuper nostram, velut officij
 parte tantùm aliquã functi, lugeamus. Mo-
 derandus esset pœnitentiæ nostræ ardor,
 nedum se sponte remitteret suâ. Nullum
 jam oblectamenti, nullum voluptatis, nul-
 lum ludi genus mentem avocaret; nulla
 societas, nulli pellicerent circuli; nulla cu-
 piditatis, nulla necessitudinis aut conjun-
 ctionis vincula, quæ nos astrictos tenerent.
 In nobismetipsis, aut in Deo potius ipso,
 collecti, ac velut immersi, abdicatâ sæculi
 nequioris vanitate, relictis futilibus ejus
 bonis ac nugis, unus in animo foret, in me-
 moriâ, in optatis Deus. Nulla vitæ pars
 nostræ quæ non eidem esset in posterum ad-
 dicta; actio nulla, cui castissima ac ferven-
 tissima charitas nobile prærium non adde-
 ret; atque ut in elementis fieri videmus, quò
 propius ad centrum illa, nativamque sedem
 acce-

accedunt, eò feruntur longè citatiore motu, ita, quò propius accederemus ad metam, eò fervor se noster magis intenderet. En miraculum quod oculis nostris subiceret mors præfens. Quidni autem jam subiciat? num minus apertè Christus loquitur? an minus efficax Dei vox dicenda quàm Angeli?

Vultis nosse, Auditores, qualis oratio, qualis vita sit hominis, qui mortem propius intuetur; qui in assiduâ illius versatur meditatione. Audite loquentem Ezechiam, & in illud sanctitatis exemplum intuemini. *Ego dixi: in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi*, hoc est, ad sepulchrum. Annos meos computavi. *Quæsi residuum annorum meorum*; & intellexi, terrestri hac domo mihi brevi migrandum esse, & transportandum aliò, quemadmodum ex agro pastoritia casa transportari in agrum solet. *Generatio mea ablata est à me, quasi tabernaculum pastorum.* Fato quodam, cui me submittam necesse est, vitæ meæ stamen præcidendum, non secus ac tela rudis & imperfecta à textore præcidi-
tur. *Præcisa est velut à texente vita mea.* Diurno solis cursu circumscriptam illam esse; ac quoniam in secretiore. Dei consilio sententia de me jam lata est, diu prorogari illam ac proferri non posse. *De mane usque ad vesperam finies me.*

Isai. 28.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

His itaque principijs positis (hæc enim au-
 C 5 ctore

etore Ambrosio, sunt veluti principia quædam) quid colligit Ezechias ad practicam morum institutionem, & emendationem vitæ? documenta prorsus egregia; nec melius præstantiusque vobis exemplar proponi à me possit. Eam ob causam, Domine Deus, addebat Rex sanctissimus, assiduis clamoribus aures tuas pulsabo, hirundinis pullo similis, dum stimulante fame, flebiles in nido questus exercet. *Sicut Pullus hirundinis sic clamabo.* Is erat principis in precando fervor.

Ibid.

Eam ob causam, columbam imitatus, nec gemere, nec profunda cessabo iudiciorum tuorum mysteria dies ac noctes meditari. *Meditabor ut columba.* Is erat meditationis ejusdem fervor. Eam ob rem oculi mei, dum

Ibid.

eos in cœlum sæpius attollo; unde mihi certum præsidium affore confido; unde verum & unicum bonum expectandum censeo, valde sunt debilitati. *Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.* Is erat ejusdem fiducia fervor. Eam ob causam violentissimis

Ibid.

tentationum motibus obfisto; atque ut ijs non succumbam, cum perspecta mihi sit præpotentis gratiæ tuæ vis, postulo, quæsoque, ut pro me pugnare ac respondere non dedigneris. *Domine vim patior, responde pro me.* Is erat ejusdem fidei fervor. Eam ob

Ibid.

causam omnes vitæ meæ noxas flens ac gemens putabo mecum ipse. *Recogitabo tibi annos meos in amaritudine animæ meæ.* En

Ibid.

Ejus.

ejudem pœnitentiæ fervor, scio enim, Domine, subiciebat idem Princeps, neque inferni esse, neq; mortis, laudes unquam tuas celebrare. *Quia non infernus confitebitur tibi, neq; mors laudabit te.* Sensus est, interprete Hieronym. scio nec laudare te moribundos, nec operibus te suis laudare posse. Quinam igitur? hi videlicet, qui vivunt, & ita vivunt, ut persuasum illis sit, quemadmodum & mihi, sibi esse brevi moriendum; qui ita vivunt, ut constitutum habeant, ut & ego constitutum habeo, actionas suas omnes ad persuasionem illam semper dirigere. *Vivens vivens confitebitur tibi, sicut & ego hodie.* Ea erat religiosissimi Principis oratio. Inde methodum illam discimus tam sapientem, tam sanctis viris cognitam, tam inusitatam apud nos, tam salubrem reipsâ, & è quâ vitæ nostræ sanctimonia pendet. Nimirum ut opera nostra omnia haud aliter fiant quàm si eorum quodque, extremum foret, & esset illud mors statim consecutura; Deum ut precer, quomodo precarer in ipsâ morte. Conscientiæ latebras omnes & recessus intimos excutiam, quomodo excuterem in ipsa morte. Peccata ut fleam, quo modo flerem in ipsa morte. Peccata Sacerdoti ut aperiam, quomodo aperirem in ipsâ morte. Sacrum ut Christi corpus percipiam, quâ pietate perciperem in ipsâ morte. Hac viâ torporem excitabimus & ignaviam

Ibid.

viam nostram omnem; valorem opera nostra ac pretium, vel in ipsa mortis memoria ac proximitate, inuenient.

At remota ne sit, an proxima mors, incertum est mihi. Sit ita sané. Quid tum? quia incertum est quando, & quâ die, tibi moriendum, an ideò minùs actuosum, minùs vigilantem, minùs observantem officiorum omnium esse te decet? & incertus ille mortis adventus, quo torporem & negligentiam excusas tuam, annon alia tibi esse debet illam accusandi causa? cur enim Christus præcipit ut vigilem? non solum quia mors propinqua, sed quia incerta est. Hoc est, quoniam & diem illius & horam

Matth. 25. *Quia nescitis diem neque horam.* Ah! malè profectò Christus argumentetur, si incertus mortis adventus, torporem aliquatenus & socordiam nostram excuset. Hoc autem loco summam Augustinus Dei sapientiam est admiratus, qui supremum vitæ diem occultum esse voluit, ne ullus utilitatis fructu vacuus esset dies. *Latet ultimus dies, ut observentur omnes dies.* Et verò si notus sit nobis fatalis ille dies, si nota hora illa ineluctabilis, nulla jam pœnitentiæ, nulla pietatis obeantur exercitia. Cuncta remittantur ad ultimum vitæ annum. Ultimo anno, ad ultimum mensem; ultimo mense, ad ultimam hebdomadam, ultimâ hebdomadâ, ad ultimum diem; ultimo die,

die, ad ultimam horam, aut extremum etiam vitæ momentum. Hinc nulla salutis spes super. Quid ita? quoniam mortis tempus neque pœnitentiæ, neque bonis operibus edendis est opportunum; per quæ tamen sola salutem adipisci nos oportet. Quid agit Deus? consilio non sapienti minus, quàm misericordi, omninò suspensos & incertos nos tenet circa horam illam, ut vigili simus & arrecta semper in singulas horas mente. Quî enim melius, deposito vitiorum senio, vernare quodammodo possimus, novisque ditescere virtutum fructibus, quàm cogitationis hujus præsidio? hodierna fortassis hæc dies, erit mihi dierum ultima. Post hanc fortassis peccatorum confessionem, post hanc fortassis communionem, post hanc fortassis concionem, post confectum fortassis hoc negotium mors me rapiet inopina, sistetque ad formidolosum Dei Judicis tribunal. Cùm tristis illa mortis imago ubique circumfertur, hæretque altè animo defixa, nihil est quod jam retardet, nihil quod terreat hominem christianum, nihil quod non is aggrediatur, nihil quo non ferat, nihil quo non aspiret, tantùm abest ut desciscat à se metipso, tantùm abest ut animo concidat. Fit ille idem (expressa est ab Apostolo ipso præclara hæc fervidi species hominis ac forma) laboris patiens ac vigil. *Sollicitudine non pigri.* Fit ala-

Rom. 12.

ala-

ibid. alacer ac promptus. *Spiritu ferventes.* In
ibid. Dei famulatu indefessus. *Domino servientes.*
ibid. Excusso mundi jugo, non nisi caelestia cogi-
ibid. tat ac spirat. *Spe gaudentes.* Adversa qua-
ibid. que fert patienter. *In tribulatione patientes.*
ibid. Orationi insistit. *Orationi instantes.* Nullum
ibid. charitatis, nullum misericordiae officium fra-
ibid. tres ab eo desiderent. *Necessitatibus sancto-
rum communicantes, hospitalem aemulantes.*
ibid. Deo, proximo, sibi, pari fide ac diligentia,
quod debetur tribuit. *Providentes bona non
tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus.*

Urgeamus hunc locum, & ijs magis con-
sentanea subjungamus, quae Deus, hac praefertim tempestate, & expectat à nobis & postulat. Est dicata poenitentiae tempestas, qua de loquor, peccatisque cooperiti & onusti cum simus, noster ad Deum reditus, nostra ad Deum sincera & perfecta conversio, magnum illud est nobis & unice movendum opus. In eo tamen nonne se nostra nobis imbecillitas, nostra se ignavia & inconstantia magis prodat? abrumpenda sunt generoso conatu vincula, quibus tenemur, excitandus ille conversionis fervor, quo suavissima peccatori vis infertur; quo trahitur is, quo mundo, quo sibi ipsi eripitur nullam interpositam moram; atque hoc ipsum est, quod incertae mortis commentatio efficiat oportet. Age enim verò, homo flagitiose, equitate tandem moveat, si horrendum, cui te-

Incertus ille mortis adventus exponit, discrimen non perhorrescis? si enim peccato nondum expiato, mori te contigerit, periisti, & periisti funditus: &, quoad in eo perseveras obstinatè, non eidem immori potes in singula momenta, quando nihil est & tibi, & mihi morte incertius quicquam?

Fallor, Auditores Christiani; est in morte quidpiam nobis certum. Quid? nos videlicet imprudentes in eâ & incautos occupatum iri. Non sat habuit Christus Servator admonere nos, ut vigilemus, quoniam latet dies & hora quâ filius hominis est venturus; addidit disertè, *quâ horâ non putamus, filium hominis venturum.* Quid eo verbo expressius? & verbum illud minimè fallax, an non etiam culpam meam auget, cum in flagitijs tranquillus hæreo, æterni supplicij & pœnæ securus? si hoc unum dixisset cælestis ille magister, mortis tempus incertum esse, minus essem fortasse culpandus. Quidni enim ita argumenter? quoniam istuc incertum, non ideo mihi spes omnis est adempta. Inconsultè quidem ego ac temerè, qui in tantum me periculum ultro conjiciam. At temeritas illa spem & fiduciam non profus infringit. Potest, fateor, opprimere me incautum & imprudentem; at potest etiam non opprimere; illaque mea agendi ratio quantumvis inconsulta & cæca, colorem adhuc aliquem admittat. Sed post disertam Christi denuntiationem, non ita jam

Luc. 12.

licet argumentari; quaque horâ non putem,
 me moriturum, habere me oportet pro cer-
 to. Supremam hanc horam eo tantum signo
 mihi notam esse voluit Christus Servator.
 Hoc unum scio, idque certò, obitûs mei di-
 em, fallacem mihi diem fore. *Quâ horâ non*
putatis. Quæ cum ita sint, annon conjurâsse
 me oportet in mea damna, si quo sunt res
 meæ loco, si æterno Dei odio & vindictæ
 obnoxius, non id ago quamprimum, ut re-
 deam cum ipso in gratiam; si acerbissimos
 quos mihi tam apertè tamque crebrò inter-
 minatur, cruciatus, voluntariâ pœnitentiâ
 non præverto? istuc ne unquam, Auditores
 Christiani, non dico quantum satis est, sed
 paulò attentius cogitâstis? vel nunc de mor-
 te apud vos verba dum facio, eamne cogita-
 tis? an seriò? an attentè? an ut Christianum
 decet? an cum certâ fructûs colligendi spe?
 quid vos tandem cogitare dixerò, si non
 istuc cogitatis? aut, si nunc non cogitatis,
 ecquando cogitabitis? aut quis unquam pro
 vobis cogitabit? felix, qui istuc ut cogitet,
 tempus non expectat, quo jam tempestiva
 non fuerit ista cogitatio! felix qui istuc cogi-
 tat, dum adhuc suppeditat vitâ: ita mors,
 quæ peccati pœna est, in ejusdem nobis re-
 medium vertetur. In mundum illa intravit
 per peccatum; at, si eam recolimus, si, quem-
 admodum sancti assolent, assiduè meditamus
 aditum, ut & illis, opitulante Deo, ad æter-
 nam felicitatem nobis aperiet. Amen. IN